



### **Faktaruta:**

**Namn:** Torsten Persson

**Född:** 1954 i Stockholm

**Aktuell:** Erhåller Torsten och Ragnar Söderbergs professor i ekonomi

**Gillar:** Interaktionen mellan teori och empirisk forskning

### **Utmärkelser i urval:**

Söderbergska Priset (1995)

Yrjö Jahnsson Award (1997)

Torgny Segerstedt medaljen (2003)

Vald till President för European Economic Association (2003)

Vald till President för Econometric Society (2008)

## **I korridorerna på Institute for International Economic Studies (IIES) vid Stockholms universitet letar stiftelsernas utsände efter Torsten Persson och hittar honom på ett dansgolv.**

Bland anslagstavlor på IIES gömmer sig ett inramat collage av foton, anno 2003. Institutet har ordnat med kräftskiva. Torsten Persson står i hörnet av dansgolvet, glatt viftandes ett pekfinger i luften likt en dirigent. Han är föreståndare för IIES, en flerfaldigt prisad national-ekonom och bland annat Centennial Professor vid London School of Economics (LSE). I dagarna får han en ny anledning att fira ett pekfinger i luften då han efter utnämning av Kungl. Vetenskapsakademien (KVA) erhåller Torsten och Ragnar Söderbergs professor i ekonomi. Professuren innebär en finansiering på cirka åtta miljoner kronor under en femårsperiod. Självt beskriver sig professorn som en sportfåne som ytterst motiveras av en vilja att förstå och förbättra samhället.

### **När bestämde du dig för att bli forskare?**

– Svårt att veta, men jag tror att det var ganska tidigt, någon gång i gymnasiet. Från början trodde jag nog att jag skulle bli medicinsk forskare, nu blev det inte så av olika skäl, men att gräva av nyfikenhet i vår omvärld – naturen eller samhället – det stod nog ganska klart.

### **Vad skulle du syssla med om du inte forskade?**

– Det är en väldigt hypotetisk fråga. Skulle jag välja om, skulle jag nog vara biolog, det verkar häftigt. Cellen, gener och hjärnan, det tror jag är nästa århundrades forskningsområden! Om vi talar om någonting helt annat än forskning skulle jag syssla med idrott. Jag har alltid varit en sportfåne.

### **Vad motiverar dig i ditt arbete?**

– I största allmänhet vill man förstå de stora frågorna: hur fungerar samhället i olika dimensioner? Hur kan vi förstå fattigdomsproblemet och kanske lösa det på sikt? Människligheten brottas med krig och fred och klimathot, det är klart att sådana frågor ger den stora motivationen. Sen, från dag till annan, är det inomvetenskapliga motiv: att vara först med att på ett systematiskt sätt angripa en fråga som hänger i luften och sedan presentera rönen för andra forskare. Men ytterst är det en önskan att förstå och kanske förbättra samhället.

### **Vad innebär professuren för dig och det arbetet?**

– I år avslutas en sexårsperiod med stöd från Vetenskapsrådet vilket har gett mig möjligheten att ägna nära full tid åt min forskning. Professuren innebär att de möjligheterna fortsätter, jag får lägga ner tid på det jag tycker bäst om. Sen är det en ära och en förpliktelse att vara den första som erhåller den här akademiprofessuren. Det känns gott i magen. Kanske blir det pengar över tillsammans med andra anslag för att anställa yngre forskare som jag eljest inte hade kunnat. Det är viktigt. Jag är väldigt glad.

### **Du har varit gästföreläsare på ett antal universitet främst i USA och Storbritannien, imorgon åker du till London för att föreläsa vid LSE: hur skiljer sig arbetsklimatet för dig, dessa länder emellan?**

– För det första är den här institutionen [IIES] väldigt bra för att vara i Sverige och jag trivs oerhört bra här. Sen har jag haft turen och möjligheten att få vistas i perioder på några av världens bästa universitet. Att de ligger i USA eller England är inte det viktigaste, utan att de är världsledande. Det är klart att det är väldigt stimulerande att befinna sig i en sådan miljö.

### **Persson tar gärna LSE som ett exempel, dit han som Centennial Professor återvänder årligen på besök. Det är en plats där den sociala interaktionen smäller högt:**

– Vilket delområde du än sysslar med så kan du bara knacka på dörren nerför korridoren och tala med en av de ledande forskarna på området. Vägarna till insikter blir kortare på något sätt. Även om vi lever i en elektronisk värld med olika möjligheter att kommunicera och hämta information så är det få saker som slår den här personliga kommunikationen. Det vanliga seminariet är den oslagbara formen för vetenskaplig kommunikation, trots den digitala revolutionen; interaktionen innebär att man lär sig väldigt mycket.

### **Torsten Persson har länge samarbetat med andra framstående ekonomer, främst Guido Tabellini (numera rektor för Bocconiuniversitet i Milano) och Lars E. O. Svensson (numera vice riksbankschef). På senare tid har han påbörjat ett projekt tillsammans med Timothy Besley vid LSE som ska resultera i en bok. Hur går dessa samarbeten till?**

– Omedvetet börjar det som ett experiment som så småningom utvecklas till ett ömsesidigt förtroende där man litar på varandra. Jag har haft turen att ha fantastiskt långsiktiga samarbeten. Lars Svensson och jag lärde känna varandra under min tid som doktorand [på SU], han var juniorforskare på institutet och kanske 5–6 år före mig i karriären. Med Guido är det samma sak. Vi hade gemensamma intressen, träffades på konferens. Vårt första projekt var att skriva en bok tillsammans vilket var väldigt ovanligt, men vi fick en samsyn på det här området politisk ekonomi som just då höll på att utvecklas.

### **Högst upp i bokhyllan gömmer sig monografin i fråga, *Macroeconomic Policy, Credibility and Politics*. Persson letar fram den och bläddrar igenom.**

– Vi skrev den 1990 och hade ett slutkapitel där vi återgav dels "what have we learned", och "what next?". Under den senare rubriken listade vi ett antal frågor som verkade öppna och intressanta för framtida forskning och de kommande åren kan man praktiskt taget bocka av dem. Tanken var att vi skulle skaffa en överblick över ett område som höll på att öppnas och det var tacksamt att jobba tillsammans, vi har fått ett gemensamt synsätt. Men nu när Guido blivit rektor så ligger hans forskning lite nere.

**I Torsten Perssons publikationslista hittas även en artikel på ämnet penningteori som författats tillsammans med Lars Svensson och sedermera Ekonomipristagaren Paul Krugman. Persson berättar varmhjärtligt en anekdot om sitt första möte med en ung Krugman 1982 i Tel Aviv där de var inkvarterade i samma provisoriska forskarkollektiv. Krugman anlände senare än svenskarna och påträffades en morgon i köket där han, i avsikten av andra vitvaror, stod och torkade sina nytvättade strumpor i en stekpanna.**

– Krugman är en speciell person, väldigt smart. Vi hade en massa resultat, anteckningar, och en uppsättning ekvationer som beskrev den ekonomi som vi försökte förstå, om hur penningpolitik skulle kunna bedrivas. Då sa Paul: "I think it's time to write this up now", tog en så kallad yellow pad och började skriva på förmiddagen. Han bad oss köpa lunch och slutade inte förrän han var klar. Klart att vissa saker i innehållet hade förändrats vid publikation och att en sekreterare skrev ut det, men i princip var det samma papper. Som doktorand blev jag imponerad. Jag satt ju och skrev i tre veckor för att få en uppsats att funka, det var normen jag hade lärt mig, och så såg man en kille skriva ihop det på fem timmar på en yellow pad. Han var inte alls gammal då. Det var starkt.

**När Torsten Perssons verksamma år i kommittén för ekonomipriset till Nobels minne kommer på tal, gör han tydligt för sig att han inte kan berätta om arbetet i detalj på grund av konfidentialitetsbestämmelser. Han hann med att vara ledamot, sekreterare, och ordförande fram till 2004 då det var dags att lämna över stafettpippen.**

– Jag kan säga så mycket som att en av de mest givande sakerna var att få ta del av det stora utredningsmaterial som kommittén producerar. Det är inte så att det sitter ett antal personer i ett rum och tycker till, väldigt mycket arbete läggs ner. Som sekreterare så handhar man korrespondens med vetenskapssamhället vilket kanske är som att vara redaktör för en tidskrift. Utredningar skrivs inom ett forskningsområde och om enskilda personers insatser, om enskilda frågeställningars lösande och vem som egentligen var först, vad som står sig, vad som inte står sig. Dessa utredningar skrivs på begäran av kommittén av några av de bästa forskarna i världen och då för en väldigt liten grupp personer. Det här är ju skyddat av 50 års konfidentialitet så man får en väldigt uppriktig beskrivning av vetenskapens utveckling. Det har man inte möjlighet till på något annat ställe i världen kan man säga, det är unikt och det är nog det som satt mest spår. Klart att det kul är med fest och glam och att få träffa de stora elefanterna i verkligheten men det intellektuella utbytet är det viktigaste. Man får inblick i så många delområden inom ekonomiska vetenskaper i bred mening, inklusive gränsområden mot andra samhällsvetenskaper.

**På tal om tvärvetenskap har Torsten Persson tillsammans med flera kollegor på IIES påbörjat projekt om klimatförändringar. Det visar sig att avståndet till gränsområdet är relativt kort. Han visar utsikten från sitt kontorsfönster och berättar mer:**

– Från Mistra har vi ett anslag tillsammans med den meteorologiska institutionen tvärs över gräsmattan, ekologer och biologer i Lund, SMHI samt Stockholm Environmental Institute. Vi forskar om anpassning till klimatförändringar i verkligheten. Det är ett ganska tvärvetenskapligt projekt, men det är klart att vi [från IIES] sysslar med det från vår nationalekonomiska utgångspunkt. Poängen är att integrera vetandet kring klimatproblemen och hur människor, organisationer och politiker anpassar sig till dem och kanske bör anpassa sig till på sikt, det är det övergripande temat.

**Persson intervjuades om projektet av Johan Schück i Dagens Nyheter ("Klimathotet verkligt", 26/6-2009) och betonade då behovet av att forskare studerar mer än historiska data för att på så sätt bättre förstå den övergripande allvarligheten av frågan: "de naturvetenskapliga sambanden är komplicerade, men det gäller också de ekonomiska och sociala. Vi vet inte om man i Afrika ska lyckas höja levnadsstandarden eller om Kina förmår att övergå till bättre hushållning". Den nya forskningssatsningen tacklar allt ifrån sambanden mellan väderförhållande och spädbarnsdödlighet i Afrika till övergripande makroekonomiska analyser.**

– Dels är vi [på IIES] mest involverade i det vi kallar för climatekonomimodellering. Makroekonomiskt försöker vi se på de ömsesidiga återkopplingarna mellan klimatsystemet och det

socioekonomiska systemet. Det andra spåret på mikronivå handlar om klimateffekter, "climate impacts". Vad har klimatförändringar för troliga effekter? Det är oerhört svåra frågor eftersom saker och ting ligger i framtiden.

### **Tar politiker till vara på analyser?**

– Inte direkt, men kanske indirekt genom opinionsbildning från forskningen.

**1995 erhöll Torsten Persson det Söderbergiska Priset i Ekonomi. Han avslutade sin prisföreläsning på KVA med att förespråka en bredare nationalekonomi ("economics" på engelska), likt den förening av samhällsvetenskaperna som fanns på 1800-talet under benämningen "political economy". Diskussionen kvarstår 2009. I det senaste numret av tidskriften *Axess* diskuterar Perssons kollega Lars Calmfors problematiken kring en alltför specialiserad nationalekonomi som en möjlig förklaring till att allvaret i finanskrisen förbigicks av forskare.**

### **Hur ser du på framtiden för nationalekonomin?**

– Lars har ju en poäng, det finns en specialiserad, och tekniskt orienterad forskning inom "finance" eller finansiell ekonomi och makroekonomi som försöker förstå delar av verkligheten genom att modellera den. Men om vi talar om ämnets utveckling de senaste 10-20 åren så är trenden definitivt mot en breddning. Det gäller inte bara i gränslandet mot statsvetenskapen utan mot flera samhällsvetenskaper, inte minst då psykologi och sociologi. Den inriktning som ibland kallas beteendekonomi har ju fått ett väldigt uppsving på senaste tiden. Om man skall tala om inåtvändhet bland nationalekonomer, så hade den kanske sitt maximum någon gång på 70–80-talet.

**När vi talar om hur svenska nationalekonomer står sig internationellt hänvisar Persson till publiceringsstatistik som tyder på att landet återtagit en bra bit av det framstående ryktet från 20–30-talet, i synnerhet med europeiskt mått. Men sitter han och kollegerna någonsin i fikarummet på IIES och smider planer för en ny Stockholmsskola?**

– Jag tror inte att man funderar så, inte heller på den tiden. Det var på något sätt en produktiv miljö där det ena gav det andra. Mycket intressant forskning producerades då, sen har man i efterhand klistrat på den här etiketten med "Stockholmsskolan". Här på institutet är vi många som lyckats väl, men det finns ingen osynlig hand som styr forskningen framåt, det sitter i väggarna. Det finns ett brutalt krav på kvalité som folk känner och leds av, yngre forskare inspireras förhoppningsvis av detta. Man står inte och gräver i samma hål alltför länge, det finns nya intressanta hål att borra i. Ibland måste man gräva lite djupare för att se de stora sammanhangen. En bra forskare klarar av att förnya sig i ljuset av omvärlden och av de stora frågor som seglar upp i takt med dess förändring. Min erfarenhet är att förnyelse, det är receptet för att hålla en framgångsrik institution vid liv på längre sikt.

**Vidare understryker Torsten Persson betydelsen av en ny generation nationalekonomer:**

– Mycket av förnyelsen av ämnet kommer genom unga assistant professors och doktorander världen över som satsar på en ny häst som ser spännande ut. De ser ljuset i annorlunda synsätt och försöker driva utvecklingen framåt. Många doktorander röstar med fötterna, sysslar med empiri i fältstudier och gränsöverskridande forskningsuppgifter. Om man tittar på de yngre forskarna snarare än på hela kollektivet nationalekonomer, som då inkluderar en massa gamla hundar, blir utvecklingen i det perspektivet ännu snabbare och det tycker jag är hoppfullt.

/av Siavash Pournouri, Torsten och Ragnar Söderbergs stiftelser